

LA GENUÏNITAT DE TRES TRETS MORFOSINTÀCTICS VALENCIANS A LA LLUM DE LA ROMÀNIA

Emili Casanova (UV-AVL)

La normativització moderna de llengües interrompudes per la pressió d'una altra llengua més forta en contacte sempre presenta discrepàncies entre els lingüistes que tenen la missió de decidir o d'aconsellar-ne les propostes. Especialment, en llengües amb més d'una varietat forta per evolució i/o per força d'un centre decisor, com és el cas del català, amb dos varietats divergents l'oriental i occidental i dos capitals fortes Barcelona i València, amb una normalització de diferent intensitat i cronologia. En estes situacions l'organisme decisor pot privilegiar unes formes davant d'unes altres aplicant-los diverses etiquetes: evitar massa variació (eliminació del sufix *-esa* per *-ea*; velarització dels verbs com *vullga*), eliminar evolucions sense paral·lelismes cultes en la Romània (cas del sufix *-ista/-iste*) o bandejar formes considerades no genuïnes, és a dir, d'origen castellà (cas de la conjunció final *per a que*, d'*a+CD* de persona o l'ús de l'article abstratiu o neutre *lo*: *lo que*; *lo de*).

L'objecte de la present comunicació és estudiar l'evolució d'estes tres característiques morfosintàctiques del valencià (no acceptades encara per l'IEC a pesar del seu ús generalitzat en tots els valencians des d'almenys el segle XV per la seua existència també en castellà) a la llum de l'evolució del mateix fenomen en la major part de les llengües romàniques, partint d'una rica documentació de totes les èpoques i aplicant les doctrines lingüístiques més pertinents per a cada tema.

La nostra idea és demostrar com les característiques prosòdiques i fonètiques del valencià afavorien el triomf d'estes formes (*per a que*, *a+CD*) en valencià contra la impossibilitat de triomfar en la resta del català a causa de la seua prosòdia, concretament de la *e* neutra. I com la pèrdua de demostratiu *ço* (*ço que*, *ço de*)<ECCE HOC a mitjan XIV va provocar la reconversió de l'article masculí *lo*<ILLUM com a neutre una vegada s'aprofità a partir del segle XVI l'alòfon *el* com a marca de masculí, fenomen que judà també al triomf de les formes reforçades dels pronoms personals *em*, *et*, *el*, *me*, *te*, *lo*. Sense negar que el reforç del castellà, llengua coneguda per les capes altes valencianes almenys des del segle XV ajude a este canvi, demostraré com l'evolució del francès o italià, entre altres, fa veure que sense el castellà l'evolució haguera estat la mateixa.

Per tot això la llengua normativa no pot bandejar estos fenòmens valencians (menys encara el *lo que*, *lo de* que és general en tot el català) i deu rectificar la seua valoració, causada per una normativització morfosintàctica feta des del català oriental amb la mirada en la llengua medieval del segle XIV, abans de l'eclosió dels clàssics valencians a partir de la segona part del segle XV.

Bibliografia essencial:

Casanova, Emili (1989), "Les conjuncions finals en català. El cas de per a que", en *Miscelánea de Homenaje a Germán Colón*, Gunther Narr, Tübingen, pp187-202.

Casanova, Emili (2001), "L'evolució de la construcció ço que>lo que, i d'altres amb lo", en *Claus Pusch, Katalanisch in Geschichte und Gegenwart*, Stauffenburg Verlag, Tübingen, pp39-64.

Casanova, Emili (2009), "La presència de la lingüística romànica en les gramàtiques històriques catalanes. Condicions d'una nova gramàtica", en *La Romanistique dans tous ses états*, París: L'Harmattan, pp111-124.

Martines, Josep (2010), *L'anomenat "lo neutre": l'expressió de l'abstracció en català: una aproximació diacrònica*, València-Barcelona: IIFV-PAM.

Fabra, Pompeu (1933/1995), *Gramàtica Catalana*, Barcelona: IEC.